

Durmuş Hocaoğlu

Sofistikasyon, Sofistike Vendettolar ve Türkler

Yeniçağ., “Analiz”., 14 Temmuz 2008, Pazartesi., s.08
“Analiz” Sıra No: 674; 2008-065; Temmuz-04

YENİÇAĞ

Böylece, görmüş olduk ki, Sofistler’in birbiriyle mütenâkız çifte karakterinden türetilen “soph-” köklü türev kelimeler, tıpkı Sofistler’in kendileri gibi, birbiriyle mütenâkız çifte anlam kazanmışlardır: *Sofizm*, *sofistikasyon*, inceliklidir ama mugalâttir, demagojidir, lâf salatasıdır – Fransızların tâbiriyle *salate de mode* -, hîlekârlıktır, yâni menfî, olumsuz, itici; meselâ, *sofistikasyon yapmak*, safsata ile, hîle-hud’a ile iştigal etmek demektir; *sofistike* de inceliklidir, ama, müsbet mânâ da taşır, menfî mânâ da: Sofistike olan müterakkîdir, mütemeddîndir; sofistike âlet, sofistike silâh demek, gelişmiş âlet, gelişmiş silâh demektir ve meselâ böyle nesnelere îmâl edebilmek de bir medeniyetin nice sofistike, yâni incelmış olduğunu, incelik seviyesini belirlemeye yarayan bir göstergedir. Tabiatıyla bunların her ikisi de yine seviye ister; bunu da unutmayalım ve fakat şunu da unutmayalım ki, bu seviyenin bir ahlakîlik te’minâtı yoktur. Faraza, sofistike âlet, sofistike silâh îmâl eden memleketler aynı zamanda mel’aneti de sofistike işler; meselâ, sofistike cinâyetler de böyle cemiyetlerde işlenir hemen ekseriye; söz gelimi, polisiye edebiyâtın prensi Sir Arthur Conan Doyle’ın ve prensesi Agatha Christie’nin bütün eserlerindeki cinâyetler öyle sokak ortasında işlenmez; çok ince teknik detayına kadar hesaplanmış bir projeye göre yürütülen bu sofistike cinâyetler, ancak Sherlock Holmes ve Hercule Poirot’nun sofistike kaabiliyetleriyle çözülebilir.

*
**

Sofistikasyon mes’elesi kısaca böyle; şimdi gelelim bunun *vendetta kültürü* ile olan bağına.

Sofistike kültürler incelikli hesap yaparlar; zâten incelik – menfî ve müsbet her iki anlamda - bunların temel husûsiyetleridir. Hesapları ince-ince, derin-derin, nakış-nakıştır; nükleer bomba geometrisi nasıl ki çok ince ve çok derin bir hesap isterse ve bunu da ancak belirli cemiyetler başarabilirse, siyâsî hesap-kitap da böyledir, iktisâdî hesap-kitap da. Sofistike cemiyetler uzun vâdeli planlar yaparlar ve bu planları da sürekli gözden geçirirler, ‘update’ ederler. Söz gelimi, Batılıların bir Kürt projesi vardır; tâ ondokuzuncu asrın ortalarına sarkan bu proje için araştırma müesseseleri, enstitüler kurulmuş, bilim adamları yetiştirilmiş, sabırla çalışılmış, Kürt dili, edebiyatı, san’atı, kültürü, tarihi inceden-inceye tedkîk edilmiş ve meselâ Kürt aşîret reislerinin şecereleri ondokuzuncu asrın sonunda hemen-hemen tamâmiyle ortaya çıkarılmıştır. Niçin böyle? Böyle; çünkü İngiliz düşüncesinin temel niteliklerini aşağı-yukarı şekillendiren kişilerden olan Francis Bacon’dan beri, bu adamlar, Bilgi’nin “güç” olduğunu bilmektedirler: **Scientia Potestas Est**: Bilgi Kudret’tir; ne kadar bilgi, o kadar güç, yâni.

Biz ise hâlâ kendi Kürdümüzü tanımıyoruz ve tanımayınca da böyle oluyor işte. Kürd'ü tanımıyoruz da sanki Türk'ü tanıyor muyuz yeterince? Ne münâsebet! Batı, Türk dünyasını da bizden çok daha iyi biliyor, Türk kültürünü de; söz gelimi, ülkemizde yüzü aşkın üniversite, her üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü var ve kıyâmet kadar da profesör, doçent vs., ama, “Onüçüncüyüzyıl-Öncesi Türkçe Lûgatı”nı, İngiliz Gerard Clauson yazıyor ve ilâahir...

İşte bu tür sofistike cemiyetler aynı zamanda hem gladiator vasfı taşır hem de vendettor.

Gladiatordurlar, çünkü tarihlerinde gerçekten imparatorluklar kurmuşlardır; İskender de onlardandır, Sezar da. Vendettordurlar, çünkü tipik vendetta özellikleri taşırlar: Hiçbir şeyi unutmazlar, herşeyi kaydederler, hâfızaları ve bilhassa kin hâfızaları çok derindir, hem de ne derin - ve intikamcıdırlar. Hem gladiator, hem vendettor; bu, tehlike demektir; çünkü hangi yüzünü ne zaman göstereceği kolaylıkla kestirilemez. Lâkin bir de sofistikedirler ve tabiatıyla vendetta karakterleri de sofistikedir ki bu da, tehlikeyi bir kat daha arttırır.

Onun içindir ki gladiator Türkler, karşılarındaki Avrupalı'nın hesaplarını anlamakta zorlanıyor, hattâ hiç bile anlamıyor. Zîra, Türk, ancak, pür-müsellah üstüne yürüyen düşman olarak anlayabilir; ötesini anlayamaz; Türk'ün hâfızası da zayıftır, hele kin hâfızası, hiç yoktur; kindar olmadığı için de öfkesi çabuk geçer.

Bunlar pratikte çok kötü evsaf sınıfına girer, çünkü sâhibine hayır getirmez, onun helâkine sebebiyet verir ve nitekim bunun içindir ki, gladiator ‘saf’ Türk, Avrupalı'nın sofistike vendettor yüzü karşısında çâresiz kalmakta ve başını bıçağa kendisi uzatmaktadır.

**

Ama bu bir meziyyet olmadığı gibi mâzeret de değildir ve binâenaleyh, yine aynı suâli tekrarlayalım: **Türkler sâhiden bir “millet” midir?**

